

DE DIAMANTENROOF

HOE HOGE NAZI'S MET DIAMANTEN UIT BELGIË EN
NEDERLAND NAAR ZUID-AMERIKA VLUCHTTEN

BIES VAN EDE en PAUL POST

Bies van Ede

Paul Post

DE DIAMANTENROOF

Omniboek

© 2016, Uitgeverij Omniboek
Postbus 13288, 3507 LG Utrecht
www.omniboek.nl

Omslagontwerp: Suzan Beijer, www.suzanbeijer.nl
Omslagfoto (nazi met vlag): archief Spaarnestad Photo
Vormgeving binnenwerk: Garage BNO, www.garage-bno.nl

ISBN 9789401907538
ISBN e-book 9789401907545
NUR 689

De uitgever heeft getracht alle rechthebbenden op copyright van fotomateriaal te achterhalen. Zij die desondanks menen aanspraak te kunnen maken op deze rechten, verzoeken wij contact met ons op te nemen.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without the prior written permission of the publisher.

PROLOOG

Zoals toeval werkt: een brief in de nalatenschap van mijn vader zette me op het spoor van een tot nu toe onopgehelderde diefstal door de nazi's, een misdaad die zijn weerga niet kent. Net als iedereen wist ik dat de Duitsers Nederland in de Tweede Wereldoorlog als wingewest gebruikten. Alles van waarde werd in beslag genomen. De gestolen radio en fiets van onze opa zijn iconische voorbeelden. Ik had er nooit bij stilgestaan dat dat slechts flauwe varianten waren. De Duitsers hadden het leegroven van ons land al vanaf mei 1940 serieus en grondig aangepakt. Dat gold ook voor deviezen, aandelen, goud en edelstenen, alles werd geconfisqueerd.

De brief in mijn vaders nalatenschap ging over geroofde diamanten; alle officieel geregistreerde Nederlandse diamanten. Het ging over een bijna abstract vermogen.

Mijn vader had in de oorlog een baan bij het Rijksbureau voor Diamant, dat gevestigd was in de Diamantbeurs aan het Amsterdamse Weesperplein.

De Duitsers waren al vanaf 1941 bezig het Nederlandse diamantbezit te documenteren en centraal op te slaan. Eind 1944 waarschuwden mijn vader en twee van zijn collega-ambtenaren hun directeuren dat een enorme partij diamant in de Arnhemse kluisen

De Diamantbeurs in Amsterdam

van de Amsterdamsche Bank gevaar liep naar Duitsland te verdwijnen. Operatie Market Garden was in gang gezet en de kans dat de nazi's de kluisen in Arnhem zouden leeghalen was groot. Dat een enorme voorraad diamanten dan als verloren

moest worden beschouwd, behoefde geen uitleg.

Het Rijksbureau voor Diamant was in 1939 opgericht door het ministerie van Handel om de kwijnende diamantmarkt in Amsterdam overeind te houden. De bezetting dwarsboomde allerlei plannen die het ministerie met het bureau had. De Duitsers gebruikten het om het Nederlandse diamantbezit onder eigen toezicht te plaatsen en in kluizen te verzamelen. In Antwerpen volgden ze dezelfde tactiek bij een vergelijkbaar diamantkantoor.

Mijn vader heeft mij nooit verteld over zijn werk bij het Rijksbureau. Van de roof van een grote partij diamanten in het laatst van de oorlog was me dan ook niets bekend. Ik vroeg me af of zijn waarschuwing aan de directie effectief was geweest en begon het antwoord te zoeken. Eerst op internet, later in de archieven van onder meer het NIOD, en nog weer later ook in het buitenland.

Ik ontdekte dat de nazi's in de jaren 1942-1944 ruim viereneenhalve kilo diamanten in beslag hadden genomen, een partij die het destijds ongekende bedrag van meer dan een half miljard gulden vertegenwoordigde en nu een factor 14 meer waard zou zijn. Na de oorlog kwam maar een fractie van de geroofde stenen terug naar Nederland. Waar was de rest van de diamanten gebleven? Waren ze net als veel andere onbetaalbare kunst verdwenen in de privécollecties van hooggeplaatste nazi's? Lagen ze in een van die goudtreinen die volgens de geruchten in Polen in mijngangen stonden? Waren ze nooit opgeëist door de Nederlandse regering?

De diamantindustrie was altijd een voornamelijk Joodse aangelegenheid geweest. Uit de concentratiekampen waren nauwelijks Joden teruggekomen en vanuit Nederland waren in verhouding meer Joden gedeporteerd dan uit alle andere bezette gebieden. De

Wim Post in 1939

overlevenden van de Holocaust waren niet in staat een machtsblok te vormen. Ze konden de overheid er niet toe aanzetten nader onderzoek te doen naar de verdwenen edelstenen. Vreemd, want het waren niet te verwaarlozen hoeveelheden. Er werden grote inspanningen verricht om van alles terug te krijgen wat de bezetter

Friedrich Kadgien

geroofd had. Waarom gebeurde dat niet voor die gestolen diamanten? Het is nooit duidelijk geworden hoeveel diamanten er precies geroofd zijn en wat daarvan terug is gekomen naar Nederland.

Bij mijn zoektocht bleef één naam steeds weer opduiken. Die van Friedrich Kadgien, een Duits jurist, een nazi die niet alleen had berekend welke economische waarde een gevangene in het concentratiekamp voor en na zijn dood vertegenwoordigde, maar die ook mede het Vierjahresplan uitwerkte, dat nazi-Duitsland zoveel mogelijk buitenlandse deviezen moest opleveren.

Toen Berlijn viel, was deze bureaucraat al vertrokken naar Zwitserland. In de jaren vijftig dook hij op in Zuid-Amerika, waar hij het internationale handelsbureau Imhauka leidde. Van nazi tot gerespecteerd zakenman.

Dit is het verhaal van Friedrich Kadgien: rover zonder weerga.

Paul Post

Driehuis 2016

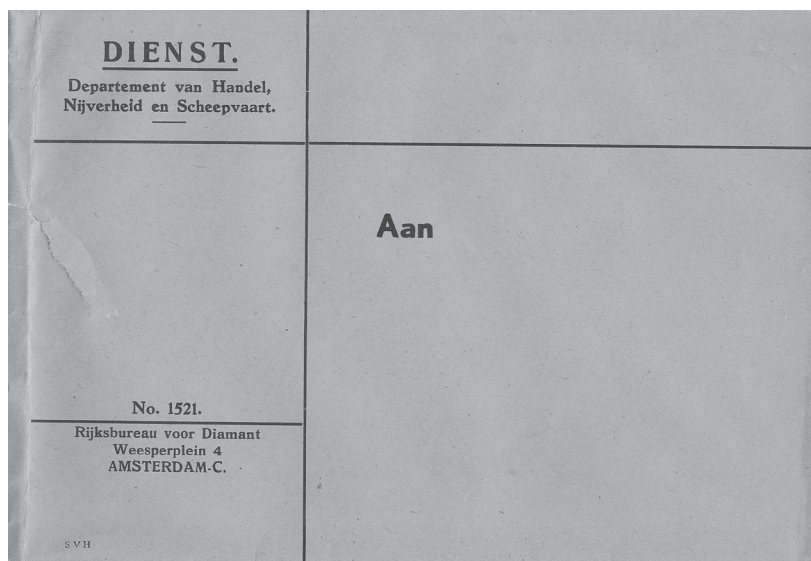

DE ROOF

DE BRIEF VAN 10 OKTOBER 1944

Mijn vader kon ik niets meer vragen. De generatie van mijn ouders zweeg in het algemeen over de belevenissen tijdens de vijf onzekere oorlogsjaren. Ze waren best genegen om de vragen die gesteld werden te beantwoorden, maar hun kinderen wisten niet wat ze moesten vragen. Of ze waren bang oude wonden open te rijten. En het land moest worden opgebouwd, klagen hielp niemand verder. Zelfs degenen die in het concentratiekamp de dood in de ogen hadden gekeken, vielen liever geen mensen lastig met hun verhalen. En na de jaren vijftig waren er de welvaart en het optimisme van de jaren zestig. Kortom, het dagelijks leven verdrong de herinneringen aan 1940-1945, maar op de achtergrond bleef de oorlog leven. Misschien juist wel omdat er zo weinig over gepraat werd, behalve dan in zwaar aangezette anekdotes waarin iedereen deel uitmaakte van het verzet.

De envelop waarin de brief van 10 oktober 1944 zat

De brief die ik bij mijn vaders dagboeken vond en die het begin werd van een jarenlange internationale speurtocht, zat in een bruine enveloppe.

Hij was getypt op flinterdun blauw papier en ondertekend met drie handtekeningen in door de tijd bruin geworden inkt. Die drie dunne velletjes riepen tientallen vragen op. Van mijn vader kon ik geen antwoorden meer krijgen, dus moest ik ze zelf zien te vinden. Onwetend en misschien naïef dook ik in de geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog en daarmee in de geschiedenis van mijn vader gedurende die zwarte jaren in de vorige eeuw. Mijn vaders papieren nalatenschap had sinds 1976 onaangeroerd gelegen. De afgelopen jaren ging ik minutieus op zoek naar aanknopingspunten.

Het dagboek dat mijn vader in de oorlogsjaren bijhield, gaf me een beeld van zijn leven tijdens de bezetting en van zijn werkzaamheden op het Rijksbureau voor Diamant, dat beschouwd kon worden als de burgerlijke stand van het Nederlandse diamantbezit. De voorraden van alle diamanthandelaren waren vastgelegd bij het bureau, geteld en beschreven. Mutaties werden nauwkeurig gevolgd en geregistreerd. Toen Nederland in mei 1940 capituleerde, was het voor de bezetter een peulenschil om de voorraden diamant onder het mom van veiligheid op te eisen en centraal te verzamelen. Het leegroven van Nederland was nog niet echt begonnen, maar de voorbereidingen werden al wel getroffen. Al in 1939 was het voor de Duitsers helder wat er met veroverde gebieden als Nederland moest gebeuren: leeghalen. Mijn vader was als administrateur bij het Rijksbureau betrokken bij dit proces. Hij keek machteloos toe en besepte dat hij getuige was van een spectaculaire diamantenroof.

In september 1944 zagen mijn vader en twee van zijn collega's de bui al hangen: de Duitsers hadden Nederland uitgeknepen als de be-

kende citroen en nu de oorlog verloren leek, werden ook de laatste waardevolle resten geroofd. En wat was er gemakkelijker te vervoeren dan een partij diamanten die maar een paar kilo woog en een vermogen waard was?

De drie jonge ambtenaren waarschuwden de directie van het Diamantbureau, maar dat bleek tevergeefs. De directeuren luisterden niet naar hun werknemers. Dat wil zeggen, ze brachten hun privé-diamantvoorraad in veiligheid en lieten alle andere stenen in de kluizen liggen voor de bezetter.

In oktober 1944 schreven mijn vader en zijn collega's Huijer en Goed een brief waarin ze verslag gaven van de gang van zaken.

VERKLARING

Naar aanleiding van de onlangs plaats gehad hebbende gebeurtenissen met betrekking tot de diamantvoorraden, welke in eigendom toebehooren aan Nederlandsche onderdanen, achten

Ondergeteekenden:

1. A. Goed, wonende Sumatrastraat 204, AMSTERDAM.-O.
ambtenaar bij de afd. Diamantboekhouding van het Rijksbureau voor Diamant te Amsterdam
2. W.A.J.M. Post, wonende Ingogostraat 2, AMSTERDAM.-O.
correspondent van de afd. Industriediamant en ambtenaar van de afd. Vergunningen van het Rijksbureau voor Diamant te Amsterdam
3. G.J. Huijer, wonende 1e Helmerstraat 243, AMSTERDAM.-W.
controle-ambtenaar bij de afd. Diamantboekhouding van voornoemd Rijksbureau het raadzaam hierop de volgende toelichting te verstrekken.

Zooals bij ingewijden bekend, hadden de Duitsche bezettingsautoriteiten het noodig geoordeeld om de bij het Rijksbureau voor Diamant geregistreerde voorraden diamant naar een door deze autoriteiten aangewezen plaats over te brengen. Hiertoe werd door deze autoriteiten, bij monde van

Ass. Hanemann, den 16den April 1942 lastgegeven. Alle op dezen en volgende dagen ingeleverde hoeveelheden diamant werden overgebracht naar de safes van de Amsterdamsche Bank te Arnhem met uitzondering van de ruwe diamant, welke op dien datum bij de diverse slijpdiamantfabrikanten in bewerking was.

Teneinde echter de handel in geslepen diamant eenigszins te doen herleven, werden aan de ingeschrevenen bij voornoemd Rijksbureau contingenten toegewezen. De grootten van deze contingenten varieerden naar den omvang der ondernemingen, doch bedroeg max. 50 krt. per onderneming.

Hierdoor werd het den ingeschrevenen mogelijk gemaakt constant een zekere hoeveelheid geslepen diamant in eigen bezit te houden. Op bepaalde tijden werd echter door het Rijksbureau last gegeven tot inlevering van de diamant, welke de ingeschrevenen boven het hun toegewezen contingent in eigen bezit hadden.

In Maart 1943 werd door de Fa. Bozenhardt & Co., welke firma handelde in opdracht van de Duitsche Rijksregeering, een begin gemaakt met het opkopen van de hoeveelheden geslepen diamant, welke in eigendom toebehoorden aan de Joodsche ingeschrevenen. Deze ingeschreven waren meerendeels inmiddels tijdens de verschillende gehouden razzia's weggevoerd.

Sinds Maart 1943 tot op heden, October 1944, zijn aldus ca. 31.500 krt geslepen diamant door deze firma opgekocht en naar Duitschland uitgevoerd. Spijtig is het te vermelden, dat deze firma bij haar aankopen geen noemenswaardige tegenwerking van de zijde der Directie van het Rijksbureau voor Diamant heeft ondervonden.

DE DIAMANTENROOF

Op 16 april 1942 werden alle diamantairs van het Rijksbureau voor Diamant opgeroepen met hun sierdiamantvoorraden te verschijnen in het beurslokaal aan het Weesperplein in Amsterdam. In België was dat al eind 1941 gebeurd bij de door de Duitse bezetter gecontroleerde Diamantcentrale. Miljoenen aan voorraden van hoofdzakelijk Joodse diamantairs werden ingenomen en 'in bewaring gegeven' aan depots in Brussel respectievelijk Arnhem.

In werkelijkheid verkochten de nazi's de voorraden op de wereldmarkt. Na de oorlog bleek er een groot verschil te zijn tussen wat er verkocht en wat er aan diamanten teruggekomen was. De grootste opkoper bleek SS-officier Friedrich Kadjien te zijn. Deze hoge ambtenaar van het door Hermann Göring geleide Vierjarenplan had zeggenschap over allerlei instanties die betrokken waren bij de oorlogseconomie.

Hij moest onder meer zorgen voor grondstoffen en deviezen voor de bewapening. En Kadjien zorgde ook goed voor zichzelf. Deze hoge nazi stal voor meer dan tweehonderd miljoen euro aan huidige waarde uit de voorraden. Die diamanten nam hij in april 1945 mee naar Zwitserland. De auteurs tonen aan dat via een Zwitserse stroman via allerlei routes de miljoenen verdwenen naar Zuid-Amerika, waar de nazi in de jaren vijftig weer opduikt in Argentinië, Brazilië en Columbia...

PAUL POST (1951) raakte geïnteresseerd in de diamantenroof toen hij een brief van zijn vader vond – werkzaam bij het Rijksbureau voor Diamant. De afgelopen jaren deed hij onafgebroken onderzoek naar de verdwenen diamanten. Samen met beroepsauteur **BIES VAN EDE** (1957) schreef hij dit onthullende boek.

Omniboek

